

بسم الله الرحمن الرحيم.

نقش اعتقاد به مهدویت در امید آفرینی از منظر امام خامنه‌ای (دام‌الظله)

لیلا مرادی، مریم شیرازی، زهرا ناصری

چکیده: آرمان و امید عنصر اصلی حیات و زندگی و سلول پدید آورنده تاریخ هستند بدون سرمایه امید اثری از زندگی نیست. مهدویت امید آفرینی را به ارمغان دارد و یکی از آثار باور به مهدویت را باید ایجاد امید و امید آفرینی در منتظران ظهور و افراد باورمند به ظهور منجی در پایان جهان دانست و همچنین نقش امید در زندگی و پویایی انسان در این است که انسان از تلاش خسته نشود و به دنبال ایجاد یک تحول باشد و این نقش را باید مهم دانست این تحقیق بر آن است که نقش مهدویت در امید آفرینی را مشخص کند و با توجه به اندیشه های امام خامنه‌ای (دام‌الظله) نقش مهدویت در امید آفرینی را توضیح دهد و نیاز کنونی بشریت به مهدویت را تبیین نماید و اینکه زندگی با اهداف مهدوی و انتظار ظهور امام زمان واقعی و لذت بخش خواهد بود و همچنین بررسی مولفه های امید و آثار امید و انواع امید و راه های رسیدن به امید و امیدواری و همچنین نشانه های ناامیدی را برمی شمارد با توجه به مجموعه یافته ها چنین استنباط می شود که در تفکر مهدویت انتظار را درک کنیم که این باشد که کسی باشیم از وضع موجود ناراحت و برای ایجاد وضع بهتر تلاش کرده باشد و چنین انتظاری را می توانیم نوعی امید و تلاش و خوش بینی تلقی کنیم و همین باعث می شود که ناامید و مأیوس نشویم و سستی و رخوت را از خود دور کنیم نه اینکه دست روی دست بگذاریم و بگوییم اینجا آخر زندگی است و یک نفر خواهد آمد و اوضاع و احوال را درست خواهد کرد پس در زمان انتظار باید امید داشته باشیم پرهیزگاری پیشه کنیم و با تقوا و کوشش در اطاعت خداوند به این عقیده که داریم کمک بخواهیم امت اسلامی به غیر از گروهی اندک از غرب زدگان و روشنفکر نمایان مانند احمد امین مصری بر این مسئله اتفاق دارند که در آخر الزمان شخصی به نام مهدی علیه السلام از فرزندان پیامبر ظهور کرده و زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد امید با خلقت انسان همزاد است و سعی و کوشش را به دنبال دارد هر کاری که انجام می دهیم منتظر هدف از دست آمده از آنیم مثلاً

می‌خواهیم شوق بیدار شدن را داریم همه و همه در هر رشته و کاری به امیدی که انتظارش را دارند دل خوش کرده‌اند اگر امید به معنای تحقق خواسته‌ها عملی شدن آرمان‌های والای بشری و به فعلیت رسیدن تمامی قوه‌ها باشد کدام نظام ارزشی به صورتی شفاف آنها را به تصویر خواهد کشاند؟ بنابراین نظام و فرهنگ مهدویت رویاهای صادقانه بشر را تعبیر و تفسیر حقیقی می‌کند و هر چه را که آدمی لیاقت دارد به او می‌بخشد نظام مهدویت که نتیجه و خلاصه تمام رسالت‌های انبیا و اوصیای الهی است این نظام برای آسایش و کمال و تعالی بشر برنامه‌هایی دارد همه منتظر آن هستیم و مهدویت در امید آفرینی نقش مهمی دارد برای منتظران این تحقیق بر آن است که نقش مهدویت در امید آفرینی را مشخص کند و با توجه به اندیشه‌های امام خامنه‌ای (دام‌الظله) نقش مهدویت در امید آفرینی را توضیح دهد و هدف از نگارش این مقاله بررسی نقش مهدویت در امیدآفرینی است و بررسی آن در اندیشه‌های امام خامنه‌ای دام‌الظله می‌باشد.

کلید واژه: امید، مهدویت، امام خامنه‌ای، حضرت مهدی (عج)

مقدمه:

مفهوم شناسی: مهدویت، موعودباوری به معنای اعتقاد به یک نجات‌بخش است که در آخرالزمان برای نجات و رهایی انسان‌ها و برقراری صلح و عدالت خواهد آمد.^۱ اعتقاد به منجی، در ادیان و ملل و اقوام مختلف و با آیین‌ها و فرهنگ‌های کاملاً متفاوت وجود دارد و در آنها منجی موعود و نجات‌بخش به اشکال و صور گوناگون و متنوعی مطرح شده است. در میان این گروه‌ها، شیعه به ظهور حضرت مهدی (عج) معتقد است. باور به مهدویت و آموزه‌های ناب آن، اصلی‌ترین عامل امید و نشاط در جامعه بشری است و از این رو ما وظیفه داریم که در جهت تعمیق و توسعه این باور به سهم و وسع خویش

^۱ تونه‌ای، موعود نامه، ص ۷۰۶

بکوشیم. یکی از تعاریف و برداشت هایی که در عرصه مهدویت مطرح است، اشاره به ماهیت این فرهنگ دارد که مهدویت اُمید آفرین است، ضمن آن که هویت انسان را نیز می سازد.

کتاب های بسیاری در رابطه با مهدویت نگاشته شده است از جمله آنها میتوان به کتاب مرحوم علامه محمد تقی جعفری اشاره کرد که در آثار خود همچون کتاب شرح نهج البلاغه و یا شرح مثنوی معنوی، معارفی را در خصوص امام مهدی(ع) بیان کرده که در این باره بسیار ارزشمند است، چه آن که مرکز نشر آثار ایشان، تمام مباحث مهدویت علامه را در قالب یک کتاب با عنوان "اُمید" به منتظران اهدا نموده است.

جالب این که استاد محمود فرشچیان نیز وقتی با سرپنجه توانای خویش تابلویی در رابطه با مهدویت و امام زمان(عج) به تصویر کشیده، نام آن را اُمید گذاشته است و لذا قطعاً یکی از مولفه های مهم تفکر مهدویت و عناصر حیاتی آن همین مقوله کلیدی امید است.

اساساً اُمید در فرهنگ اسلامی جایگاه بسیار ویژه ای دارد و خدای متعال نیز در قرآن کریم از همه انسان ها و در همه عصر ها می خواهد که اُمیدوار باشند و آیاتی همچون آیه مبارکه "لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ" در سوره زمر تاکید بر همین قضیه است که هیچ گاه نباید از رحمت خدا ناامید شد و به همین خاطر یکی از گناهان کبیره در فرهنگ ما، ناامیدی از رحمت الهی است.

در آموزه های دینی و کلام اهل بیت(ع) نیز ما داریم که شیطان اگر بخواهد به کسی تیر خلاص بزند، او را از رحمت خدا ناامید می سازد و بنابر این متوجه می شویم که تمام حرکت های مهم و گام های اساسی در جهان از روح امید نشأت می گیرد؛ امید است که انسان را به تلاش و حرکت و می دارد و به خصوص در بین نسل جوان، عامل کلیدی نشاط و پویایی به شمار می رود.

چنانچه اُمید در میان انسان ها و بشریت نباشد، هیچ سنگی بر روی سنگ دیگر بنا نخواهد شد، به این جهت که تمام انسان ها با امید زنده هستند و امیدوارانه به جلو نگرسته و حرکت می کنند.

امروزه جوامع غربی نیز برای نجات انسان ها از بحران های اجتماعی، خواهان تزریق روح امید در جامعه خویش هستند، به طوری که حتی از برخی نویسندگان رمان که بسیار قوی و زبردست هستند، در پی خلق آثاری هستند که کلیت جهت دهی آن به سمت رشد امید در بین مردم باشد و فراتر از این در فیلم ها و آثار هنری نیز این مطالبه را از هنرمندان خویش دارند.

از این رو متوجه می شویم که تاکید بر امید تنها مختص به دین و آیین ما نیست بلکه برای همه بشریت است و ما در هر کجای جهان باشیم اضطراب به امید داریم، چه آن که انسان بدون امید، مرده ی متحرکی بیش نیست!

به خصوص برای جامعه ما که باور امام زمانی دارد، تمام مهدویت و عصاره آن امید است و به تعبیر برخی اساتید، اگر ما کلمه ای مترادف برای معنا و مفهوم مهدویت خواسته باشیم پیدا کنیم، کلمه ای مانند امید بهترین جایگزین است.

امروزه در جهان تحقیقات بسیاری صورت گرفته و اثبات شده که جوامع امیدوار پویاتر هستند، ضمن آن که دانشمندان غربی در آثار خود، نقش کلیسا و مفهوم دعا و نیایش را برای دمیدن روح امید در جامعه مورد تحلیل و بررسی جدی قرار داده اند.

اتفاقاً از آن جایی که امروزه مهدویت مقوله ای بین رشته ای به شمار می رود، بحثی در حوزه روان شناسی مهدویت وجود دارد که مهدویت و انتظار سبب کاهش اضطراب های اجتماعی می شود و در همین خصوص نیز کتاب ارزشمندی با عنوان "روان شناسی انتظار"^۱ به زیور طبع آراسته شده است.

بنابر این ما به خوبی می توانیم روح جامع در معارف مهدویت را در قالب امید به فردای بهتر و روشن تر درک کرده و آن را به جامعه نشان دهیم و بر این حقیقت تاکید کنیم که قطعاً انتظار در کاهش اضطراب های فردی و اجتماعی و فعال و پویاتر کردن جامعه برای رسیدن به فردای بهتر نقش بسزایی دارد.

از سوی دیگر، چنانچه نگاهی دقیق به بیانیه گام دوم انقلاب بیندازیم، درمی یابیم که از جمله مطالبات مهم رهبر فرزانه انقلاب برای پیمودن گام دوم، تاکید بر فرهنگ و آموزه های ناب مهدویت است، چه آن که اساس حرکت و گام نهادن به سوی رشد و تعالی، نیازمند امید به فردایی بهتر است و از این حیث، مهدویت موتور محرکه ای برای گام دوم انقلاب محسوب می شود. پژوهش حاضر بهانه ای است برای بولد کردن نقش مهدویت در امید آفرینی با توجه به اندیشه قرآنی رهبر فرزانه امام خامنه ای دام الظله و در این مقاله به صورت تخصصی به این امر می پردازیم تا روزنه امید در نا امیدشان جامعه بشری شکوفا شود امید است مقاله حاضر بتواند به این هدف و ضرورت به درستی بپردازد

انتظار و امید به آینده ی اجتماعی روشن و سرشار از عدالت، امنیت و فضیلت که در آن فرصتهای برابری برای رشد و کمال وجود داشته و هر کسی به فراخور تلاش و شایستگی که دارد از امکانات برخوردار باشد، همواره از آرزوهای دیرین بشریت بوده و همه انبیای الهی به تحقق چنین آرزویی بشارت داده اند.

این آرزوی بزرگ در اسلام نیز به طور جدی مطرح و در آیات متعدد قرآن و سخنان رسول اعظم اسلام صلی الله علیه و آله و اهل بیت معصوم علیهم السلام او نیز نسبت به وقوع آن بشارت داده اند که بعدها به مهدویت مشهور شده است زیرا بر طبق احادیث معصومین، تحقق چنین

^۱ بیدی رنجبر زاده، روانشناسی انتظار ص ۱

امری به وسیله حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از نوادگان پیامبر مکرم اسلام صورت خواهد گرفت.

با مروری بر جریانات بزرگ تاریخ این نکته به دست می‌آید که عقیده به مهدویت تنها یک باور مثبت به آینده جهان محسوب نمی‌شود^۱ بلکه علاوه بر آن، رفتارهایی را نیز با خود به همراه دارد که خروش و قیام انسانها در مقابل حاکمان ظالم خود بهترین گواه این مطلب بوده و نمونه بارز آن را در انقلاب اسلامی ایران به رهبری حضرت امام خمینی قدس سره می‌توان مشاهده نمود به گونه ای که ایشان، هم در انگیزه و هم در هدف، انقلاب اسلامی را در مسیر انقلاب جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف تبیین نمودند و پس از رحلت

جانسوز وی، شاگرد برجسته و خلف صالح ایشان، حضرت امام خامنه ای نیز با همان عقیده مهدوی، سکان انقلاب را هدایت و رهبری می‌کنند.

ویژگیهای ممتازی که حضرت آیت الله العظمی خامنه ای در خود جمع کرده اند لزوم بررسی مقوله مهدویت را از دیدگاه ایشان حتمی می‌کند زیرا ایشان نه تنها فقیه و اسلام شناس هستند بلکه مسئولیت امامت و رهبری ملت بزرگ ایران را نیز بر عهده دارند و همین امر موجب می‌شود تا آموزه ی مهدویت با انبوه ریز موضوعات آن را با نگاه یک رهبر اسلام شناس که آوازه قدرت رهبری او جهانی شده و دوست و دشمن به آن اعتراف کرده اند، بازخوانی کنیم.

اصل امید به یک آینده روشن برای بشریت و ظهور یک موعود، یک منجی، یک دست عدالت گستر در سرتاسر جهان، تقریباً مورد اتفاق همه ادیانی است که در عالم سراغ داریم.^۲

اصل مهدویت مورد اتفاق همه ی مسلمانهاست. ادیان دیگر هم در اعتقادات خودشان، انتظار منجی را در نهایت زمانه دارند.^۳

منجی عالم بشریت به فضل پروردگار ظهور کند و پیام او همه ی دلهای مستعد را که در همه جای جهان هستند، به خود جذب کند.^۴

^۱ سید علی خامنه ای، ما منتظریم ص ۱۹

^۲ دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه شعبان ۱۳۸۷، ۵، ۲۷

^۳ بیانات دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت نیمه شعبان ۱۳۸۴، ۶، ۲۹

^۴ بیانات در سالروز میلاد خجسته امام زمان ۱۳۷۹، ۸، ۲۲

ب) گرایش به خوبی‌ها و پرهیز از بدی‌ها: انسان‌هایی که به کارهای نیک تمایل دارند و به یاد خدا هستند و حضور خداوند در زندگی را پذیرفته‌اند، به اخلاق و معنویت پای‌بندند و بهره بیشتری از امید دارند. از سوی دیگر، گناه و اصرار بر آن‌که باعث تیرگی دل و دوری از خداوند می‌شود، ناامیدی تدریجی را به دنبال خواهد داشت. گرایش به خوبی و دوری از بدی، انسان را از پوچی و بی‌هدفی می‌رهاند و به خشک شدن ریشه ناامیدی و افزایش امید و آرامش و نشاط می‌انجامد.

ج) رشد و شکوفایی استعدادها: آنها که توانایی‌های خویش را افزایش می‌دهند، امید را رشد می‌دهند، چرا که با رشد ابعاد مختلف خویش، توانایی آنها توسعه می‌یابد و از احساس امنیت بیشتری برخوردار می‌شوند.

۱. راه‌های اجتماعی:

الف) وجود امید در طبقه یا جامعه: رشد امید در انسان به میزان فراوانی معلول وجود امید در جامعه یا طبقه‌ای است که فرد در آن زندگی می‌کند. لذا هر چقدر که امید انسان در کودکی زایل شده باشد، اگر در طول زندگی دورانی سرشار از امید و ایمان بر او بگذرد، امیدش دوباره زنده می‌شود. و آن‌گاه که جامعه و گروه، روح امیدواری خود را از دست داده باشند، فرد نیز به افسردگی و ناامیدی گرایش پیدا می‌کند.

ب) محیط زندگی انسانی: جامعه‌ای که ارزش‌های انسانی بر آن حکومت کند و عاری از هرگونه جنگ و خونریزی، چپاول، دروغ‌گویی و بی‌عدالتی باشد، بستر مناسبی برای رشد امیدواری است. محیطی که در بهره‌گیری از امکانات آن، تبعیض نباشد و امکان پیشرفت در سطوح مختلف برای قشرهای متفاوت جامعه فراهم شده باشد، تأثیر بسزایی در افزایش امید دارد.

ج) وجود آزادی حقیقی: در فضایی که افراد می‌توانند تصمیم بگیرند و اختیار دارند که روش و منش خود را به دور از تبلیغات دروغین بلکه از روی عقل و خرد برگزینند و می‌توانند برای زندگی‌شان طرح بریزند و تصمیمات خویش را سرنوشت‌ساز بدانند، آنان سرشار از امید خواهند شد.

د) برخوردار از نظام ارزشی مناسب: فرهنگی که امور در آن مشخص است، سؤال‌های اساسی در آن پاسخ دارند، برنامه‌هایش ارائه‌شدنی و آشکار باشد، افراد بدانند که در کدام جهت حرکت می‌کنند و باید‌ها و نبایدها و سیر صعودی رشد تبیین شوند، پوچ‌گرایی و به تبع آن یأس و ناامیدی جایی نخواهند داشت بلکه حاصل آن رشد و شکوفایی و امیدواری خواهد بود.

امید و انتظار

انتظار به معنای چشم به راه بودن است.^۱ انتظار آن‌گاه معنا پیدا می‌کند که پشتوانه‌ای مانند امید داشته باشد. انتظار محصول و نتیجه امیدواری است. هرچه امید بیشتر باشد، انتظار نیز با معنادارتر خواهد بود. انتظار، داشتن توقع خاص از زمان است. انتظار یعنی درست از کار درآمدن محاسبات. آن‌گاه که

^۱ دهخدا، لغت نامه، کلمه انتظار

زمین را حفر می‌کنیم، امید یافتن آب و چشم به دیدن آب داریم. وقتی که امید شکل گرفت، تا محقق شدن و به ثمر نشستن موضوع، انتظار می‌کشیم. انتظار امید را به لقاء و چشم روشنی وصل می‌کند.

کودکی که مادرش را به امید پاسخ دادن صدا می‌زند، انتظار او چشم دوختن به عکس العمل مادر است. آن‌گاه که مادر پاسخ گوید، انتظار به سر می‌آید و امید محقق می‌شود. پشتوانه انتظار، استحکام امید است. هرچه امید از موازین قطعی‌تری برخوردار باشد، انتظار عقلانی‌تر خواهد بود. به عبارت دیگر، هر چقدر احتمال تحقق موضوع امید بیشتر باشد، انتظار نیز با معنادارتر خواهد بود.

واقع‌بینی و حقیقت‌خواهی، انتظار را شکل می‌دهد. سر فصل انتظار، امیدواری است، و از همین روی، گاهی به جای امید از واژه انتظار استفاده می‌کنند که همان معنا را می‌رساند. برای مثال، زمانی که شخصی می‌گوید: منتظر چنین رویدادی بوم، یعنی امید به تحقق آن داشتم. انتظار حکایت از قوت امیدواری است. هرچه احتمال انجام امید به یقین نزدیک‌تر باشد، انتظار پرننگ‌تر می‌شود. موضوعی که توقع انجامش را داریم، چگونگی عمل‌کرد آن را پیش‌بینی می‌کنیم و پیش‌گویی‌هایی در مورد محدودیت‌ها و گستره آن ارائه می‌کنیم؛ به هر مقدار که از پشتوانه‌ای علمی و عقلی محکم‌تری برخوردار باشد، تحقق امید بیشتر خواهد بود، و به همین نسبت، انتظاری معقول و منطقی در پی خواهد آمد.

انتظار در مکتب شیعه، علاوه بر این‌که نوعی امید به آینده است، چشم به راه رویدادی بزرگ و تحولی عمیق بودن است، چرا که طی شدن فاصله میان غیبت و ظهور پدیده‌ای عادی نیست بلکه حادثه‌ای به وسعت تاریخ بشر است. برای تجسم عظمت آن، اشاره به این نکته کافی می‌نماید که امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، تبلور همه آرمان‌ها و آرزوهای محقق نشده انسان در طول قرون و اعصار گذشته تاکنون است.

بر این اساس، فردای ظهور، فردایی است روشن‌تر و بهتر از امروز، زیرا همه اختلاف‌ها و خصومت‌ها که ناشی از محدودیت اندیشه و نارسایی عقل بشر است، از میان برمی‌خیزد و در پرتو شکوفایی خرد، جای خود را به عطوفت، رحمت و مناسبات صمیمانه می‌بخشد.

با تکیه بر این مبانی، دیگر در میان پیروان مکتب انتظار، افسردگی جایی ندارد.

امید و اعتقاد به منجی

اعتقاد به منجی اعم از این‌که مسئله‌ای فطری باشد یا نباشد، نقش تعیین‌کننده‌ای در فرآیند امیدواری دارد. خوش‌بینی به زمان و به سرانجام و فرجام امور، روزه‌های امید را می‌گشاید. این‌که قرار است با فراهم شدن زمینه، نجات‌بخشی بیاید و خوبی‌ها را به ارمغان آورد، روشنایی بخش است.

اعتقاد به منجی، روشن انگاشتن آینده جهان و آخر خط دانستن وضعیت کنونی جهان است. از همین روی، در همه ادیان الهی بشارت موعود نوید می‌بخشد. ظهور منجی، معرفتی است به واقعیت که اساسی خلقی دارد. آن مدینه فاضله و آرمانی که به بشر وعده داده شده، آن مصلحتی که قرار است جهان را

متحول سازد و آن نجات‌دهنده‌ای که از هر بدبختی می‌رهاند و همه غل‌ها و زنجیرها را می‌گشاید و عقل‌ها را شکوفا می‌سازد، آنچه را انسان لیاقت دارد و باید بشود، به او می‌بخشد.

نظام مهدوی و چشم‌انداز امید

۱. نظام ارزشی مهدوی، نظامی پویا و جامع است؛

۲. دارای اهداف و برنامه‌ها مشخص است؛

۳. در این نظام، منجی زنده است؛

۴. دلایل عقلی و نقلی محکم بر وجود منجی و حکومتش فراوان است

برای تمام رفتار مردم، برنامه دارد؛

اصلاحات به نفع همه گروه‌هاست؛

عدالت مطلق را در پی دارد؛

تمامی علم در اختیار انسان قرار می‌گیرد؛

عقل‌ها شکوفا می‌گردند؛

آسمان بارانی می‌شود، بدون این‌که آسیبی برساند؛

زمین هرچه دارد آشکار می‌سازد؛

کینه‌ها از بین می‌رود؛

امنیت همه جا را فرا می‌گیرد؛

ظلم و فساد برچیده می‌شود؛

نتیجه

مهدویت اعتماد به یک نجات‌بخش است به نام مهدی موعود و برای برقراری صلح و عدالت خواهد آمد و شیطان اگر بخواد یک نفر را از همه چیز محروم کند او را ناامید می‌کند که اگر ندانیم که تعیین‌کنندگان دروغ گویند و فقط خداوند از این امر خبر داره باعث یاس و ناامیدی ما می‌شود ولی برعکس وقتی همه چیز تمام باشیم و تمام اخبار و احادیث و گفته‌ها را درباره ظهور بدانیم امید در دل ما شکوفه و منتظر بهار قشنگ جهان به اذن

۱۴-بیانات در جمع اقشار مختلف مردم در روز میلاد پربرکت حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف، ۱۳۷۴/۱۰/۱۷

۱۵-بیانات در دیدار مهمانان خارجی دهه ی فجر و قشرهای مختلف مردم در روز نیمه ی شعبان، ۱۳۷۱/۱۱/۱۸.

۱۶-بیانات در جمع اقشار مختلف در روز میلاد بر برکت امام زمان ۱۳۷۴، ۱۰، ۱۷
۱۷-بیانات در مراسم تحلیف و اعطای سردوشی در دانشگاه افسر سی امام علی ۱۳۸۳، ۱۰، ۲

۱۸-دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه ی شعبان، ۱۳۸۷/۵/۲۷.

۱۹-سخنرانی در دیدار با اقشار مختلف مردم در سالروز میلاد امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف، ۱۳۶۹/۱۲/۱۱

۲۰- بیانات در دیدار با جمعی از مسؤولان و خانواده‌های معظّم شهدا، در سالروز ولادت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، ۱۳۶۸/۱۲/۲۲

۲۱-بیانات در دیدار بزوهشگران و کارکنان موسسه دار الحديث و بزوهشگاه قران و حدیث ۱۳۹۳، ۳، ۲۱

۲۲-سخنرانی رهبر معظم انقلاب با اقشار مختلف مردم ۱۳۷۵، ۱۰، ۶

۲۳-بیانات در جشن بزرگ منتظران ظهور ۱۳۷۸، ۹، ۳

۲۴-سخنرانی در اجتماع بزرگ مردم قم، در سالروز میلاد حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ۱۳۷۰/۱۱/۳۰.

۲۵- بیانات در دیدار مهمان های خارجی دههی فجر و قشر های مختلف مردم در نیمه شعبان ۱۳۷۱، ۱۱، ۱۸

۲۶- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم در مصلاهی تهران نیمه شعبان ۱۳۸۱، ۷، ۳۰

۲۷-سخنرانی در اجتماع بزرگ قم در روز تولد امام زمان ۱۳۷۰، ۱۱، ۳۰

۲۸- بیانات در دیدار اعضای «نیروی هوایی» ارتش در روز نیروی هوایی، ۱۳۷۱/۱۱/۱۹